

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: J. Š., zast. JUDr. Simonou Pavlovou, Ph.D., advokátkou, se sídlem Káranská 343/24, Praha 10, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 4. 2014, č. j. 1 Ad 45/2013 - 47,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 4. 2014, č. j. 1 Ad 45/2013 - 47, **se ruší a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Předcházející řízení a obsah kasační stížnosti

[1] Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení, jako správního orgánu prvního stupně, ze dne 15. 11. 2012, č. j. X, byl žalobci přiznán od 1. 12. 2010 starobní důchod podle § 29 odst. 1, písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), ve výši 6.128 Kč měsíčně s tím, že od ledna 2011 se důchod zvyšuje na 6.343 Kč měsíčně a od ledna 2012 na 6.449 Kč měsíčně. V odůvodnění žalovaná vysvětlila, že důchodového věku, který je potřebný pro vznik nároku na starobní důchod (v případě žalobce 62 roků a 2 měsíce) dosáhl žalobce dne 24. 11. 2010, k tomuto datu získal též potřebnou dobu pojištění 26 roků. S ohledem na to, že část doby pojištění získal žalobce na území dnešní Slovenské republiky, vysvětlila, že jsou-li podle právních předpisů České republiky splněny podmínky nároku na důchod i bez přihlédnutí k dobám pojištění získaným podle předpisů jiných členských států EU,

stanoví se výše důchodu ve smyslu článku 52 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 výlučně na základě dob pojištění získaných podle právních předpisů České republiky a rovněž podle předpisů stanovených v článku 52 odst. 1 písm. b) nařízení č. 883/2004. Oprávněná osoba má pak nárok podle čl. 52 odst. 3 téhož nařízení na vyšší z těchto částek. U žalobce byla doba pojištění potřebná pro nárok na důchod splněna i bez přihlédnutí k dobám pojištění získaným podle právních předpisů jiných členských států. Dále uvedla, že důchod se skládá ze základní výměry ve výši 2.170 Kč měsíčně a procentní výměry, jejíž výše se stanoví z výpočtového základu, který u žalobce činí 10.554 Kč, jeho výše odpovídá osobnímu vyměřovacímu základu 10.680 Kč za rozhodné období, tj. roky 1986 – 2012 (§ 16 a § 18 zákona o důchodovém pojištění); procentní výměra činí za 25 roků pojištění 37,5 % výpočtového základu, tj. 3.958 Kč měsíčně; celkem tedy důchod ke dni přiznání činí 6.128 Kč měsíčně. Od ledna 2011 (podle předpisů o valorizaci důchodů) se zvyšuje na 6.343 Kč a od ledna 2012 na 6.449 Kč měsíčně.

[2] Rozhodnutím ze dne 27. 6. 2013, č. j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“), žalovaná změnila rozhodnutí orgánu prvního stupně ze dne 15. 11. 2012, č. j. X, tak, že podle ustanovení § 29 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, se žalobci přiznává od 1. 12. 2010 starobní důchod ve výši 6.445 Kč měsíčně, přičemž dále uvedla výše jednotlivých splátek v příslušném (následujícím) období, takže od 13. 2. 2013 činí důchod 6.957 Kč měsíčně. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaná vysvětlila, že výpočet starobního důchodu byl v prvostupňovém rozhodnutí proveden správně, stejně jako byl správně určen věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod. Nebyla ale zohledněna doba samostatné výdělečné činnosti žalobce za roky 1992 až 1994 a doba výdělečné činnosti za roky 2003 až 2010, jakožto i získané vyměřovací základy za roky 1992 až 1994. Protože žalobce až po vydání rozhodnutí správního orgánu prvního stupně zaplatil pojistné na důchodovém pojištění ze samostatné výdělečné činnosti prováděné v letech 1992 až 1994, přistoupila žalovaná ke změně prvostupňového rozhodnutí, v němž zohlednila takto nově získanou dobu pojištění a důchod stěžovateli přiznala ve výši 6.445 Kč měsíčně k témuž datu přiznání. K žalobcem tvrzenému pracovnímu poměru v letech 2003 až 2010 žalovaná uvedla, že údajný zaměstnavatel pan L. D. (společnost RING CLUB spol. s r.o.) vykazoval podnikatelskou činnost pouze v letech 1991 až 2000. Nelze se proto dle žalované domnívat, že by v následném období uzavřel po právu pracovní smlouvu s žalobcem. Žalovaná neshledala důvod nevěřit žalobci, že pro pana D. v letech 2003 až 2010 vykonával činnost, za níž dostával odměnu, dělo se tak ale bez jakékoli dokumentace, bez přihlášení žalobce k účasti na důchodovém pojištění a bez placení pojistného zaměstnance na důchodovém pojištění. Žalobce proto v tomto období nebyl účasten důchodového pojištění, protože jeho údajný zaměstnavatel a ani žalobce nesplnili podmínky pro vstup do důchodového pojištění; žalovaná proto žalobci účast na důchodovém pojištění v letech 2003 až 2010 nezapočetla.

[3] Žalobce proti napadenému rozhodnutí brojil u Městského soudu v Praze žalobou ze dne 28. 8. 2013, v níž nesouhlasil s tím, že mu žalovaná neuznala dobu pojištění v letech 2003 až 2010, kdy byl zaměstnán u L. D., ačkoli současně uvedla, že žalobci věří, že byl u této osoby zaměstnán. Skutečnost, že pan D. neplnil své zákonné povinnosti a nepředal žalované příslušné dokumenty podepsané žalobcem, nemůže jít k jeho tíži. Až z odůvodnění napadeného rozhodnutí žalobce zjistil, že L. D. neplnil své povinnosti. Žalovaná přitom nemůže po zaměstnancích požadovat, aby si sami prověřovali, zda je jeho

pokračování

zaměstnavatel evidován v systému důchodového pojištění. Uvedl, že je schopen dohledat jména osob, které jako zájemce o stavbu na pokyn svého zaměstnavatele pana D. získal. Namítal, že rozhodnutí orgánu prvního stupně není téměř odůvodněno a že žalovaná tuto vadu neodstranila. Žalobce vyslovil přesvědčení, že rozhodnutí žalované bylo vydáno na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu a bez přihlédnutí k tomu, že ani přes svůj vážný zdravotní stav nikdy nepožadoval nemocenské dávky a že téměř celý život řádně pracoval. Neměl nadto nikdy důvod pochybovat o tom, že jeho zaměstnavatelé vždy za něho odváděli veškeré platby, a to ani ve vztahu k panu D. Podvod této osoby však nemůže jít k jeho tíži. Žalobce proto navrhoval, aby soud napadené rozhodnutí zrušil.

[4] Městský soud v Praze usnesením ze dne 4. 9. 2013, č. j. 1 Ad 45/2013 – 10, věc postoupil Krajskému soudu v Ostravě. Ke kasační stížnosti žalobce bylo toto usnesení městského soudu zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 11. 2013, č. j. 4 Ads 88/2013 – 22, a věc byla vrácena městskému soudu k dalšímu řízení.

[5] Žalovaná se k žalobě vyjádřila v podání ze dne 4. 2. 2014, v němž uvedla, že nevyhověla požadavku žalobce na zápočet doby pojištění u zaměstnavatele L. D. v letech 2003 až 2010, protože po prošetření všech rozhodných skutečností nebylo zjištěno, že by žalobce byl jako zaměstnanec v pracovním poměru u tohoto zaměstnavatele přihlášen k účasti na důchodovém pojištění a že by bylo prokázáno zaplacení pojistného za žalobce za uvedenou dobu. Pokud by tyto skutečnosti byly prokázány, žalovaná by ve věci rozhodla znovu. S ohledem na tuto skutečnost žalovaná navrhovala zamítnutí žaloby.

[6] K dotazu městského soudu na Okresní správu sociálního zabezpečení Ostrava ohledně toho, zda byl žalobce v letech 2003 až 2010 důchodově pojištěn, Okresní správa sociálního zabezpečení Ostrava přípisem ze dne 19. 3. 2014 sdělila, že v tomto období nebyl žalobce v evidenci z titulu pojištění u žádného zaměstnavatele.

[7] Během jednání soudu dne 15. 4. 2014 žalobce namítal, že žalovaná dále nehodnotila dobu pojištění v roce 1969, kdy pracoval ve Slovenské Filmové tvorbě, a v roce 1973, kdy pracoval pro agenturu Slovkoncert. Žalobce do protokolu uvedl, že z důvodu své tíživé finanční situace přijal zaměstnání u pana D., avšak žádnou pracovní smlouvu s ním nepodepsal. Peníze dostával tzv. na ruku, a to i přes různé prostředníky bez jakéhokoli potvrzení o jejich přijetí. Pana D. se nesnažil vyhledat, protože ani nevěděl, kde bydlel v době, kdy pro něj pracoval. Utrpěná zranění si léčil sám, tudíž nemohl zjistit během návštěvy lékaře, že za něj není placeno zdravotní pojištění. S ohledem na tyto skutečnosti zástupkyně žalobce trvala na tom, aby byl L. D. vyslechnut soudem jako svědek. Městský soud však podle protokolu o jednání rozhodl, že žádné další dokazování provádět nebude a ve věci rozhodl.

[8] Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 15. 4. 2014, č. j. 1Ad 45/2013 - 47, žalobu jako nedůvodnou zamítl. Výrokem III. rozsudku přiznal ustanovené zástupkyni žalobce odměnu za zastupování ve výši 2.600 Kč. V odůvodnění dospěl k závěru, že žalobce neprokázal, že v letech 2003 až 2010 byl účasten důchodového pojištění jako zaměstnanec v pracovním poměru, protože neměl uzavřenu pracovní smlouvu a protože po provedeném šetření bylo zjištěno, že pan L. D., u něhož měl pracovat, jako zaměstnavatel nepůsobil (nevykonával podnikatelskou činnost). Žalovaná proto postupovala správně,

pokud období let 2003 – 2010 žalobci jako dobu pojištění nehodnotila. K námitce zástupce žalobce, že nebylo zohledněno období celého roku 1969 a 1973 soud uvedl, že byla uplatněna po lhůtě k podání žaloby, tudíž se k ní nemůže vyjádřit. K přiznané odměně ustanovené zástupkyni soud vysvětlil, že jí přiznal odměnu za dva úkony právní služby učiněné v řízení, spočívající v převzetí a přípravě zastoupení a za účast u jednání soudu; dále ji přiznal náhradu hotových výdajů ve výši 2x300 Kč. K účtované odměně za úkony 1) porada s klientem dne 14. 11. 2013 a 2) jednání s klientem dne 14. 11. 2013 soud uvedl, že tuto odměnu zástupkyni nepřiznal, neboť dle jeho názoru jsou zahrnuty pod úkon právní služby „převzetí a příprava zastoupení“. Dále zástupkyni nepřiznal odměnu za přípis Nejvyššímu správnímu soudu ze dne 14. 11. 2013, neboť tímto přípisem byl jen upřesněn pobyt žalobce, což však on sám již učinil k předchozímu dotazu Nejvyššího správního soudu. V neposlední řadě zástupkyni nepřiznal odměnu za přípis ze dne 21. 2. 2014, neboť zástupkyně pouze odpovídala na výzvu soudu podle § 51 s. ř. s.

[9] Proti tomuto rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 4. 2014, č. j. 1Ad 45/2013 - 47, podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost ze dne 15. 5. 2014, v níž uvedl, že ji podává z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Vytýkal městskému soudu, že nevyhověl jeho návrhu na doplnění dokazování výsledkem L. D., což považuje za podstatné porušení svých procesních práv. Poukazoval přitom na to, že nikdy nepobíral sociální podporu, a proto rozhodnutí žalované a soudu považuje za nespravedlivé, neboť nezohledňují všechny podstatné skutečnosti. Upozornil na svou tíživou sociální a zdravotní situaci (úraz nohy) a vysvětlil, že v roce 2000 podnikal, ale při povodních přišel o veškeré zboží, tudíž se ocitl bez prostředků. Orgány České i Slovenské republiky mu odmítly pomoci, v této situaci potkal pana L. D., který se jej ujal a zaměstnal. Pan D. však uvedl stěžovatele v omyl tím, že jej nepojistil, což nemůže jít k tíži stěžovatele. Proto měl být vyslechnut jako svědek. Stěžovatel proto navrhoval, aby Nejvyšší správní soud rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[10] Podáním ze dne 16. 5. 2014 zástupkyně stěžovatele brojila též proti výroku III. napadeného rozsudku Městského soudu v Praze, tj. proti výši odměny přiznané ustanovené zástupkyni. Poukazovala na to, že ve věci bylo vykonáno 6 úkonů právní služby – příprava a převzetí právního zastoupení včetně první porady s klientem dne 8. 11. 2013, přípis soudu ze dne 14. 11. 2013, jednání s klientem dne 14. 11. 2013, jednání s klientem dne 21. 2. 2014 a účast na soudním jednání dne 15. 4. 2014. Soud nesprávně podřadil další poradu s klientem pod ustanovení § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), ačkoliv jde o zcela odlišný úkon právní služby. Právní záležitost, pro kterou byla zástupkyně ustanovena, bylo totiž třeba s klientem znovu projednat. Její písemná podání přitom vždy reagovala na situaci, na pokyny klienta, i na poněkud zvláštní postup soudu, který neobesílal právní zástupkyni, ale pouze stěžovatele. Podání ze dne 14. 11. 2013 tedy reagovalo na výzvu soudu a je z něj patrné, že jej činí zástupkyně. Stěžovatel byl přesvědčen, že všechny úkony právní služby účtované zástupkyni byly nezbytné a účelné. Soud nadto své rozhodnutí v tomto směru odůvodnil velice stroze, takže lze jen stěží seznat důvody jeho postupu. Zástupkyně proto navrhovala, aby jí odměna byla přiznána za všechny účtované úkony právní služby.

[11] Žalovaná se ke kasační stížnosti stěžovatele nevyjádřila.

II. Posouzení kasační stížnosti

[12] Stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek Městského soudu v Praze vzešel (ustanovení § 102 s. ř. s.), kasační stížnost je včasná (ustanovení § 106 odst. 2 s. ř. s.) a přípustná, neboť nejsou naplněny důvody podle ustanovení § 104 s. ř. s.

[13] Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněného důvodu. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[14] Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatel podal z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s., neboť dovozuje vady řízení před správním orgánem a nepřezkoumatelnost rozsudku. Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu „*vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost*“. Podle písm. d) téhož ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené „*nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé*“.

[15] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[16] K otázce nepřezkoumatelnosti z hlediska nesrozumitelnosti či nedostatku důvodů rozhodnutí se vyjádřil Nejvyšší správní soud, např. ve svém rozsudku ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 – 75 (všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), takto:

[17] „*Za nesrozumitelné lze obecně považovat takové soudní rozhodnutí, jehož výrok je vnitřně rozporný, kdy nelze zjistit, zda soud žalobu zamítl nebo o ní odmítl rozhodnout, případy, kdy nelze seznat co je výrok a co odůvodnění, dále rozhodnutí, z něhož není patrné, které osoby jsou jeho adresátem, rozhodnutí s nevhodnou formulací výroku, která má za následek, že rozhodnutí nikoho nezavazuje apod. Nedostatkem důvodů pak nelze rozumět dílčí nedostatky odůvodnění soudního rozhodnutí, ale pouze nedostatek důvodů skutkových. Skutkovými důvody, pro jejichž nedostatek je možno rozhodnutí soudu zrušit pro nepřezkoumatelnost, budou takové vady skutkových zjištění, která utvářejí rozhodovací důvody, typicky tedy tam, kde soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem anebo tam, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy v řízení byly provedeny.*“

[18] V případě napadeného rozsudku se městský soud nedopustil výše uvedené nesrozumitelnosti v podobě vnitřní rozpornosti výroku, nerozlišení výroku a odůvodnění, nejistitelnosti jeho adresátů či nevhodné formulace, protože napadený rozsudek jasně a přehledně obsahuje všechny zákonem předepsané náležitosti. Ostatně samotný stěžovatel jeho obsahu porozuměl a pouze s jeho závěry nesouhlasí.

[19] Napadený rozsudek dle názoru Nejvyššího správního soudu netrpí ani nedostatkem důvodů, neboť Městský soud v Praze se v odůvodnění tohoto rozsudku vyjádřil ke všem žalobním bodům, přičemž stručně vyložil, proč napadené rozhodnutí považoval za zákonné; ostatně samotný stěžovatel mu ani nevytýká, že by opomněl vypořádat jeho žalobní argumentaci. Městský soud pouze vyjádřil svůj právní názor ohledně nedůvodnosti žaloby. Z faktu, že posoudil napadené rozhodnutí jako správné a odpovídající zákonu, ještě nevyplývá, že by bylo jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné.

[20] Pokud jde o nepřezkoumatelnost rozhodnutí městského soudu pro nedostatek důvodů, pod tento termín spadají rovněž nedostatky důvodů skutkových. Bude se typicky jednat o případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, anebo kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy v řízení byly provedeny.

[21] Stěžovatel v tomto směru městskému soudu vytýká, že stejně jako žalovaná (zde se tyto námitky kryjí s kasačním důvodem podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.) neprovedl dostatečné dokazování ve vztahu k získaným dobám pojištění za období let 2003 až 2010. Nejvyšší správní soud k této námitce uvádí následující:

[22] Soudní řád správní má ve svém ustanovení § 77 zakotvena pravidla pro dokazování ve správním soudnictví. Nejde sice o speciální úpravu ve vztahu k dokazování podle občanského soudního řádu, nicméně správní soud je při přezkouvání žalobou napadeného rozhodnutí povinen posoudit a zhodnotit, zda správní orgán dostatečně zjistil a objasnil skutkový stav, z něhož při rozhodování vycházel. Zjistí-li v tomto směru vady takového rázu, které vyvolávají pochybnost o zákonnosti napadeného rozhodnutí, zruší napadené rozhodnutí třeba i bez jednání. Dojde-li k závěru, že je potřebné a účelné, aby sám provedl dokazování směřující ke zjištění skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), provede dokazování zásadně při jednání (§ 77 odst. 1 s. ř. s.). Podle zásad uvedených v § 52 (zejména odstavec 1 s. ř. s.) soud rozhodne, které z navržených důkazů provede, a může provést i důkazy jiné (za případného přiměřeného použití příslušných ustanovení občanského soudního řádu). Soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil správní orgán, může proto v rámci dokazování zopakovat, tj. znovu provést důkazy, které již provedl správní orgán, nebo provést důkazy, které správní orgán vůbec neprovedl. Při rozhodování pak vychází jak z důkazů zopakovaných, tak z důkazů, které provedl sám; tyto důkazy pak zhodnotí podle zásady volného hodnocení důkazů, tj. každý jednotlivě a všechny v jejich souhrnu a vzájemné souvislosti s důkazy provedenými v řízení před správním orgánem. Ve svém rozhodnutí pak vyjde ze skutkového a právního stavu takto zjištěného.

pokračování

[23] K otázce dokazování soudem a nutnosti vypořádat se s důkazními návrhy se Nejvyšší správní soud vyjádřil v rozsudku ze dne 22. 5. 2009, č. j. 2 Afs 35/2009 – 91, v němž dospěl k závěru, že „řízení před soudem nemůže a ani nemá nahrazovat řízení před správním orgánem a daňový subjekt nemůže svoji liknavost v daňovém řízení zhojit až v řízení soudním. V opačném případě by totiž byla zpochybňována samotná koncepce správního soudnictví, založená na přezkumu správních rozhodnutí. Lze tak shrnout, že krajský soud je vždy povinen podané důkazní návrhy buď provést, anebo se s nimi musí alespoň argumentačně vypořádat a jejich provedení odmítnout. V případě odmítnutí jejich provedení v daňové věci však nestačí poukázat na ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s., nýbrž vždy je třeba vyložit, proč navržený důkaz nemá pro rozhodovanou věc žádnou relevanci, je zjevné, že se jedná o důkaz nevěrohodný nebo naopak důkaz potvrzující tvrzení, která již byla postavena najisto... Na provedení důkazů nově navržených v řízení před krajským soudem je proto třeba trvat tehdy, pokud (1.) soud přesvědčivě neodůvodní nadbytečnost jejich provedení, tyto důkazy nemohly být navrženy již v řízení odvolacím, a to kupř. proto, že odvolací rozhodnutí (resp. důvody, na nichž je založeno) bylo pro daňový subjekt objektivně překvapivé, anebo že toto řízení bylo zatíženo zásadními vadami (např. nebylo umožněno důkazní návrhy podat, finanční orgán je odmítl přijmout atp.).“ V rozsudku ze dne 8. 7. 2010, č. j. 6 Ads 187/2009 – 85, Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že „v napadeném usnesení městského soudu se soud nikterak nevypořádal s tím, proč neprovedl důkazy, které stěžovatel navrhl ve své žalobě, a to i přesto, že stěžovatel neuvedl, co má být navrženými důkazy prokázáno. Takovýto postup porušuje procesní práva účastníků a je v rozporu s konstantní judikaturou Ústavního soudu ČR i Nejvyššího správního soudu. Tato judikatura, týkající se tzv. opomenutých důkazů, vychází z toho, že soud sice není povinen provést všechny navržené důkazy, ale je povinen odůvodnit, proč navržené důkazy neprovedl. Takové vady řízení podle Ústavního soudu vedou vždy jak k nepřezkoumatelnosti vydaného rozhodnutí, tak jeho protiústavnosti: „Ústavní soud již opakovaně judikoval, že zásadám spravedlivého procesu odpovídá nejen možnost účastníka řízení vyjádřit se k provedeným důkazům, nýbrž i navrhnout důkazy vlastní; soud sice není povinen provést všechny navržené důkazy, avšak musí o vznesených návrzích rozhodnout a - pokud jim nevyhoví - ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval a právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl, resp. pro základ svých skutkových zjištění je nepřevzal“. Jestliže tak obecný soud neučiní, zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté Listiny, a v důsledku toho též i v rozporu s čl. 95 odst. 1 Ústavy. Takzvané opomenuté důkazy, tj. důkazy, o nichž v řízení nebylo soudem rozhodnuto, případně důkazy, jimiž se soud při postupu podle § 132 o. s. ř. (podle zásady volného hodnocení důkazů) nezabýval, proto téměř vždy založí nejen nepřezkoumatelnost vydaného rozhodnutí, ale současně též jeho protiústavnost“ (nález sp. zn. III. ÚS 61/94, Ústavní soud ČR: Sbírka náleží a usnesení, sv. 3, str. 51).“ (srov. nález Ústavního soudu ČR ze dne 18. 4. 2001, sp. zn. I. ÚS 549/2000, publikovaný pod č. 63/2001 Sbírky náleží a usnesení Ústavního soudu; nález Ústavního soudu ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94, publikovaný pod č. 10/1995 Sbírky náleží a usnesení Ústavního soudu). Ve správním soudnictví se obdobně vyjádřil i Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28. 4. 2005, č. j. 5 Afs 147/2004 - 89, publikovaném pod č. 618/2005 Sb. NSS, když konstatoval, že soud má bezesporu právo posoudit a rozhodnout, které z navržených důkazů provede a které nikoli (§ 52 odst. 1 s. ř. s.), toto právo jej však nezabavuje povinnosti odůvodnit, co jej vedlo k takovému závěru a z jakého důvodu považuje provedení důkazu za nadbytečné. Citované rozhodnutí Ústavního soudu ČR, sp. zn. III. ÚS 61/94, o nutnosti

odůvodnit neprovedení navržených důkazů převzal Nejvyšší správní soud i ve svém rozsudku ze dne 1. 4. 2008, č. j. 9 Azs 15/2008 - 108.“

[24] Městský soud jistě nemá povinnost provést kterýkoli důkaz, který mu účastníci navrhnou. Pokud by žalobce např. navrhoval jako důkaz něco, co nemá s posuzovaným případem zjevně žádnou souvislost, případně pokud by nebyl schopný ani k výzvě soudu uvést, co konkrétně má jím navrhovaný důkaz ve vztahu k danému případu potvrdit či vyvrátit, pak by jistě soud nemusel takový důkaz provádět. Měl by však povinnost řádně zdůvodnit, proč nepovažuje za nutné důkaz provést (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 61/2008 - 98)

[25] Z výše citované judikatury jednoznačně vyplývá, že městský soud se měl otázkou provedení důkazu výsledkem L. D. blížeji a podrobněji zabývat a to právě s ohledem na skutkové okolnosti případu.

[26] Z obsahu předloženého správního spisu totiž Nejvyšší správní soud zjistil, že žalovaná provedla ohledně tvrzené doby pojištění získané stěžovatelem v letech 2003 – 2010 dokazování (poté co uznala, že stěžovatel získal v roce 2000 dobu pojištění v délce 366 dnů z titulu zaměstnání, v roce 2001 dobu pojištění v délce 31 dnů z titulu zaměstnání a 61 dnů z titulu samostatné výdělečné činnosti, která trvala od 1. 11. 2001 do 31. 12. 2001). K osobě pana L. D. žalovaná dohledala, že naposledy byl hlášen k trvalému pobytu na adrese H. 51, O. 2, a že byl v letech 2003 až 2010 zaměstnán u různých subjektů; jako zaměstnavatel byl v evidenci veden pouze v průběhu 90. let a jako osoba samostatně výdělečně činná pouze v roce 2000.

[27] V „Žiadosti o dochodok“ vypracovaný Sociálnou poisťovňou, ústredie v Bratislavě bylo k dobám pojištění získaným stěžovatelem uvedeno, že od 8. 11. 2002 je stěžovatel nezaměstnaný, neevidovaný. V podání ze dne 1. 3. 2012 stěžovatel výslovně uvedl, že posledních 10 let poté, kdy utrpěl úraz kotníku, který jej omezuje v možnosti získání zaměstnání, si prostředky k živobytí získává prostřednictvím brigád, které mu pokryjí náklady na ubytování, jídlo a na nutné léky.

[28] V námitkách proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně stěžovatel uvedl, že požaduje započtení dob pojištění i za roky 2003 - 2010, kdy ze zdravotních důvodů nemohl vykonávat plnohodnotnou práci. V doplnění námitek ze dne 14. 3. 2013 prohlásil, že mu dělá problém prokázání let 2003 – 2010, protože neví, jak má tuto skutečnost doložit, když jeho zaměstnavatel (pan D.) není k sehnání a prakticky cca 2 – 3 roky neexistuje. Když stěžovatel ukončil podnikání v roce 2002, byl ve svízelné ekonomické situaci, proto bral jakoukoli pracovní příležitost, přičemž však byl ujišťován, že příslušné platby zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení byly hrazeny. Seriózní práci s pracovní smlouvou si nemohl opatřit ze zdravotních důvodů. Poslední práci vykonával jako externí pracovník na dohodu o provedení práce, kdy šlo o zajištění zakázek pro stavební výrobu, kde byl placen 1x týdně. Stěžovatel se nemohl ani přihlásit na Úřadu práce z důvodu neochoty úřadu jej zaevidovat a měl v letech 2002 – 2003 problémy s cizineckou policií. Nebylo mu jasné, zda se má s bývalým zaměstnavatelem soudit, když není k sehnání, a proto žádal žalovanou o vysvětlení, jak má ohledně prokázání dob pojištění v letech 2003 – 2010 postupovat. V dalším podání ze dne 23. 5. 2013 uvedl,

pokračování

že po povodních v roce 2002 musel ukončit podnikání, přičemž mu následně nikdo s jeho tíživou sociální situací nepomohl. Tehdy potkal pana L. D., kterého znal od roku 1994 (kdy pro něj dělal interiér baru „Ring“), jenž mu poskytl finanční hotovost a domluvil se s ním na spolupráci. Bylo dojednáno, že stěžovatel má zajišťovat objednávky pro stavební výrobu. Jejich setkání probíhala pravidelně jednou týdně nebo jednou za dva týdny, kdy ke jmenovanému přistoupil do auta a kdy analyzovali pracovní problematiku, za což dostal platbu v hotovosti bez podepsání pokladního dokladu. Zakázky byly dojednávány tak, že nikdy nebyla stěžovatelem podepsána objednávka. Stěžovatel měl zájem, aby byl zaměstnán v „klasickém“ pracovním poměru, aby za něj bylo odváděno sociální a zdravotní pojištění, což se však, jak později zjistil, nestalo. Tento model fungoval až do roku 2009 nebo 2010, kdy se v poslední fázi na pracovních setkáních objevoval jiný člověk. Spolupráce byla následně bez vysvětlení druhé strany ukončena. Teprve následně zjistil, že za tuto dobu nebylo za něj hrazené zdravotní ani sociální pojištění, přičemž se mu již pana D. nepodařilo vyhledat.

[29] Za stěžejní otázku Nejvyšší správní soud považuje shodně se stěžovatelem, ale i žalovanou, prokázání stěžovatelovy účasti na důchodovém pojištění v letech 2003 až 2010 z titulu jeho údajného zaměstnání u pana L. D. V takovém případě bylo věcí městského soudu zaměřit pozornost na prověření této otázky v rozsahu žalobních bodů a žalobních návrhů stěžovatele. V tomto směru proto nemůže obstát ničím neodůvodněný závěr městského soudu, že další dokazování provádět nebude, a to zejména s ohledem na to, že stěžovatelem navržený důkaz v podobě výslechu svědka má ke sporné otázce evidentně vztah. Svědek L. D. může vznést světlo do toho, zda stěžovatel v inkriminovaném období skutečně pro něj či pro jiný subjekt vykonával nějakou práci, která by zakládala stěžovatelovu účast na důchodovém pojištění, avšak z důvodu jeho opomenutí, jakožto zaměstnavatele, nebo toho, že se jednalo o tzv. „práci na černo“, nebyla tato skutečnost oznámena žalované, event. zda snad zaměstnanecký poměr vůbec nevznikl. Podmínka zaplacení pojistného za stěžovatele z titulu pracovního vztahu (pokud vznikl) se totiž podle § 11 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění považuje za splněnou i tehdy, kdy zaměstnavatel pojistné na pojištění neodvedl, ačkoliv byl povinen toto pojistné odvést, pokud se dále nestanoví jinak; zaměstnavatelem se pro účely tohoto zákona rozumí právnická nebo fyzická osoba zaměstnávající pojištěnce v pracovním poměru a dalších pracovních vztazích, nebo k níž je pojištěnec v jiném vztahu zakládajícím účast na pojištění podle tohoto zákona. S ohledem na citované ustanovení zákona je proto pro posouzení řešené otázky výsledek stěžovatelem označeného zaměstnavatele velmi významný. Městský soud v Praze nejenže se o výsledek navrhovaného svědka nepokusil, ale v odůvodnění svého rozsudku ani neuvedl, z jakého důvodu pokládá tento návrh za nadbytečný.

[30] Nejvyšší správní soud v tomto směru dále odkazuje na setrvalou judikaturu tohoto soudu týkající se sice zařazování pojištěnců do pracovních kategorií ale v otázce úplnosti a přesnosti záznamů žalované v evidenčních listech důchodového pojištění použitelné i pro daný případ (srov. rozsudek ze dne 12. 6. 2013, č. j. 4 Ads 8/2013 – 31; rozsudek ze dne 28. 11. 2012, č. j. 6 Ads 33/2012 – 54; rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2009, č. j. 4 Ads 12/2009 – 83), podle které žalovaná nemůže vycházet pouze z evidenčních listů, pokud bylo na základě jiných důkazních prostředků prokázáno, že skutečnost byla odlišná od evidence žalované. V situaci, kdy stěžovatel fakticky namítá, že záznamy žalované jsou neúplné, nemůže městský soud důkazní návrhy, které by mohly toto tvrzení potvrdit či

vyvrátit, paušálně a bez jakéhokoli odůvodnění odmítnout s odkazem na evidenci žalované, která je však účastníkem řízení navrženým důkazem zpochybňována. Ve svém důsledku takový postup městského soudu vede k tomu, že účastník řízení nemůže prokázat skutečnosti, které nejsou zaznamenány v evidenci žalované, ačkoli by mohly být pravdivé a mohly by účastníkovi pomoci v doložení tvrzené doby pojištění. To platí zvláště za situace, kdy na jejich nezaevidování u žalované nemá pojištěnec většinou přímý vliv.

III.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[31] Na základě výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud po přezkoumání napadeného rozsudku městského soudu k závěru, že byl naplněn tvrzený důvod pro podání kasační stížnosti podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., aniž by bylo třeba aplikovat ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. Kasační stížnost je proto důvodná a Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Podle ustanovení § 110 odst. 4 s. ř. s. *„zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí.“* Nejvyšší správní soud totiž dospěl s ohledem na výše uvedené k závěru, že je nutné, aby se Městský soud v Praze podrobněji zabýval důkazními návrhy stěžovatele, zejména jeho návrhem na výslech svědka L. D., přičemž není vyloučeno provedení důkazů dalších, pokud se jejich provedení ukáže v dalším řízení jako potřebné.

[32] Nad rámec nezbytného odůvodnění, aniž by tato námitka byla součástí žalobních bodů, jen pro úplnost Nejvyšší správní soud upozorňuje, že napadeným rozhodnutím ze dne 27. 6. 2013, č. j. X, přiznala žalovaná stěžovateli starobní důchod ve výši 6.445 Kč, což se neshoduje s výpočtem této dávky provedeným žalovanou v odůvodnění tohoto rozhodnutí, kde na straně 4 žalovaná k výpočtu výše procentní výměry starobního důchodu uvádí, že poté, co bylo stěžovateli zhodnoceno nově 27 roků pojištění a výpočtový základ činí u stěžovatele 10.719 Kč, pak procentní výměra důchodu ve výši 40,50 % činí 4.432 Kč měsíčně. Po připočtení základní výměry ve výši 2.170 Kč měsíčně činí starobní důchod součet těchto částek, tj. 6.512 Kč. Rozdíl mezi částkou důchodu uvedenou ve výroku rozhodnutí a částkou uvedenou v odůvodnění žalovaná nevysvětlila.

[33] V novém rozhodnutí městský soud rozhodne v souladu s ustanovením § 110 odst. 3 věty první s. ř. s. také o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti. S ohledem na výše uvedené se Nejvyšší správní soud blíže nezabýval námitkami stěžovatele vztahujícími se k výroku III. městského soudu, kterým byla ustanovené zástupkyni přiznána odměna za zastupování stěžovatele, neboť řízení před městským soudem bude pokračovat a městský soud bude o této otázce znovu rozhodovat. V dalším řízení tedy městský soud znovu zváží (i s přihlédnutím k argumentům zástupkyně stěžovatele vyjádřeným v podání ze dne 16. 5. 2014), za které z úkonů právní služby odměna zástupkyni stěžovatele, která mu byla pro toto řízení ustanovena, náleží a za které nikoliv.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

pokračování

V Brně dne 23. září 2014

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu